

Evaluatie-instrument dyslexiehulpmiddel

Handleiding

25 mei 2020

Samenstelling van de werkgroep: COM

Ruth Dalemans, Uta Roentgen, Edith Hagedoren & Katrien Horions, 2017

Evaluatie-instrument dyslexiehulpmiddel: Handleiding

© 2020

Colofon

De methodiek COM is ontwikkeld in het kader van het project COM door Zuyd Hogeschool (2015-2017) en verder ontwikkeld binnen het Landelijk Stimuleringsprogramma aanpak dyslexie (2019-2021).

Evaluatie-instrument dyslexiehulpmiddel

Inhoudsopgave

INLEIDING	5
HANDLEIDING	5
STAP 1 – IPPA - BASISINTERVIEW	5
STAP 2 – EVALUATIE NA PERIODE VAN GEBRUIK HULPMIDDEL	8
ALGEMENE EVALUATIE DYSLEXIEHULPMIDDEL	8
INVLOED VAN DE OMGEVING OP HET GEBRUIK (EN NIET- GEBRUIK) VAN HET HULPMIDDEL	9
DE ERVAREN MEERWAARDE – IPPA-VERVOLGINTERVIEW	10
EVALUATIE VERSTREKKING VAN HET HULPMIDDEL (OPTIONEEL)	11
BIJLAGEN	12
BIJLAGE 1 – SCOREFORMULIER IPPA-INTERVIEW	12
BIJLAGE 2: CHECKLIST ACTIVITEITEN IPPA- INTERVIEW	14
LEZEN	14
SCHRIJVEN	14
VREEMDE TALEN	14
TOETSEN	14
STUDEREN	14
ORGANISEREN	14
PSYCHOSOCIAAL	15
HUISHOUELIJK WERK ZOALS	15

ADMINISTRATIE	15
ONTSPANNING ZOALS	15
SOCIALE RELATIES ZOALS	15
BIJLAGE 3 – SCORE BEPALEN IPPA-INTERVIEW	16
BIJLAGE 4 - FORMULIER ALGEMENE EVALUATIE DYSLEXIEHULPMIDDEL	17
BIJLAGE 5 - TEVREDENHEID OVER PROCES VAN VERSTREKKING EN BIJBEHORENDE DIENSTVERLENING (D-QUEST)	18
BIJLAGE 6 - TEVREDENHEID OVER HET DYSLEXIEHULPMIDDEL (D-QUEST)	19
LITERATUURLIJST	21

Inleiding

Het **evaluatie-instrument dyslexiehulpmiddel** bestaat uit een aantal onderdelen.

De instructiefase start met het **in kaart brengen van de ondersteuningsbehoefte**. De activiteiten waarmee de persoon met dyslexie moeite heeft, worden op een rijtje gezet. Hiervoor wordt het meetinstrument **IPPA-basisinterview** gebruikt.

Na een vooraf bepaalde periode waarin de leerling het hulpmiddel gebruikt, wordt er geëvalueerd. Bij de **evaluatie- en nazorgfase** wordt het **evaluatie-instrument dyslexiehulpmiddel** gehanteerd.

In dit document lees je hoe je dit evaluatie-instrument gebruikt.

Handleiding

Stap 1 – IPPA - basisinterview

Bij de start van de instructiefase, neemt de dyslexiespecialist het IPPA-basisinterview af. De ondersteuningsbehoefte van de persoon met dyslexie die het hulpmiddel gaat gebruiken (leerling en zijn ouders of de volwassene) wordt in kaart gebracht. De activiteiten waarmee de persoon moeilijkheden ervaart, worden in kaart gebracht. Dit interview vormt de input voor de begeleiding door de dyslexiespecialist. Tijdens de fases instructie en gebruik voert de dyslexiespecialist begeleiding uit die zich richt deze ondersteuningsbehoefte.

<i>Aanwezig</i>		<ul style="list-style-type: none"> • Persoon die het hulpmiddel zal gebruiken (leerling en zijn ouders of volwassene) • Dyslexiespecialist (interviewer)
<i>Benodigheden</i>		Scoreformulier IPPA-interview (bijlage 1)
<i>Afname</i>	Interactief in kaart brengen van ervaren problemen	Het IPPA-basisinterview is interactief. De deelnemers aan het gesprek en de interviewer bespreken informeel de problemen.
	Maximum 7 problemen	De interviewer vraagt aan de persoon met dyslexie: ' Loop in gedachte stap voor stap de activiteiten van een normale dag langs. Geef aan waar je problemen ervaart door je dyslexie '. Het is belangrijk om de problemen als concrete activiteiten te omschrijven. Wanneer de omschrijving te algemeen is (vb. "Ik heb problemen in de schriftelijke taal") moet de interviewer

	<p>doorvragen tot het niveau van concrete activiteiten is bereikt: <i>“In welke situatie, tijdens welke activiteit heb jij die problemen in schriftelijke taal?”</i>.</p> <p>De interviewer noteert de problemen die de deelnemers noemen.</p> <p>Als de deelnemers klaar zijn met het spontaan noemen van problemen, laat de interviewer de persoon met dyslexie en andere aanwezigen een checklist met mogelijke probleemgebieden zien, om ervoor te zorgen dat zij geen relevante problemen over het hoofd zien. De interviewer zegt: <i>‘Loop eens door deze lijst met mogelijke probleemgebieden, om te controleren of er misschien nog problemen zijn die je vergeten bent te noemen.’</i></p> <p>De deelnemers mogen maximaal zeven problemen benoemen. De interviewer stimuleert de deelnemers om aan verschillende soorten activiteiten te denken waar zich problemen voordoen. Het is niet nodig hen te pushen om precies zeven problemen te noemen.</p> <p>Het doel is om die problemen te laten benoemen, die voor de persoon met dyslexie relevant zijn. Het is niet erg als zij minder dan zeven problemen benoemen. Als zij meer dan zeven problemen benoemen, laat de interviewer hen de lijst met problemen zien die zij benoemd hebben en vraagt aan hen om de zeven belangrijkste problemen eruit te kiezen. De interviewer zegt: <i>‘Als je naar deze lijst met problemen kijkt die jullie hebben benoemd, kun je dan de zeven problemen uitkiezen die voor jou het belangrijkste zijn en waarvan je het liefst hebt dat ze door het hulpmiddel worden opgelost of verminderd.’</i></p> <p>De problematische activiteiten worden in de linkerkolom van het formulier kort en duidelijk beschreven.</p>
Aangeven hoe belangrijk het ervaren probleem is	<p>De interviewer laat de persoon met dyslexie het eerste probleem zien en vraagt hen om de eerste vraag te beantwoorden.</p> <p>De interviewer zegt: <i>‘Hoe belangrijk is deze activiteit voor jou, op dit moment’</i> (de interviewer wijst naar de omschrijving van het probleem bovenaan het formulier). <i>‘Je kunt antwoorden door één van de vijf antwoordmogelijkheden aan te wijzen om aan te geven hoe belangrijk deze activiteit voor je is.’</i> (De interviewer laat de vijf multiple-choice-antwoorden zien).</p>
Aangeven hoeveel moeite het ervaren probleem kost	<p>De interviewer zegt: <i>‘Kun je aangeven hoeveel moeite het je op dit moment kost om deze activiteit in jouw dagelijks leven uit te voeren, door één van de vijf antwoordmogelijkheden aan te wijzen’</i>. (de interviewer wijst weer op de omschrijving van het probleem en laat de vijf multiple-choice-antwoorden zien).</p>
Afronden interview	<p>Er wordt verder gegaan met de andere (maximaal zeven) problemen. Bij elk probleem worden de twee vragen beantwoord. Daarna zijn de deelnemers klaar met het interview en bedankt de interviewer de deelnemers voor hun bijdrage.</p>

<i>Score berekenen</i>	<p>Na het invullen van de scores voor de genoemde problematische activiteiten wordt een totaalscore voor het basis-interview berekend. Dit kan door de interviewer na afloop van het interview worden gedaan.</p> <p>De IPPA-totaalscore wordt berekend (zie bijlage 3). Voor elk probleem vermenigvuldig je de 'moeite-score' met de 'belangrijkheid-score'. De resultaten worden bij elkaar opgeteld en gedeeld door het aantal problemen. Zo ontstaat een score voor de totale, gemiddelde 'probleem-last', met een waarde tussen 1 en 25.</p>
------------------------	---

Stap 2 – Evaluatie na periode van gebruik hulpmiddel

Na een periode van ongeveer 2 tot 6 maanden gebruik van het dyslexiehulpmiddel vindt een eerste evaluatiegesprek plaats. Daarvoor neemt de dyslexiespecialist het evaluatie-instrument dyslexiehulpmiddel af. Dat bestaat uit de volgende onderdelen:

- Algemene evaluatie dyslexiehulpmiddel
- Invloed van de omgeving op het gebruik (en niet-gebruik) van het hulpmiddel
- De ervaren meerwaarde (IPPA-vervolginterview)
- Evaluatie verstrekking van het hulpmiddel (optioneel).

Algemene evaluatie dyslexiehulpmiddel

Aanwezig	<ul style="list-style-type: none"> • Persoon die het hulpmiddel gebruikt (leerling en zijn ouders, volwassene) • Dyslexiespecialist • Iemand uit de school- of werkomgeving (een leerkracht van school, de mentor, ...)
Benodigheden	Formulier Algemene Evaluatie Dyslexiehulpmiddel (bijlage 4)
Afname	<p>Het evaluatiegesprek begint met de eerste indruk van de tevredenheid. Iedere deelnemer duidt op het formulier Algemene Evaluatie Dyslexiehulpmiddel (zie bijlage 4) aan hoe tevreden zij op dit moment zijn over:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de verstrekking van het hulpmiddel - het hulpmiddel zelf en - de ervaren meerwaarde van het gebruik van het hulpmiddel. <p>De deelnemers aan het gesprek duiden met de groene, oranje en rode schijven aan hoe tevreden ze zijn. De interviewer (professional) zegt: <i>‘Ik wil graag van ieder afzonderlijk weten hoe tevreden je bent over het proces van verstrekking, het hulpmiddel zelf en de ervaren meerwaarde. Dit geef je aan door een groene (tevreden), oranje (min of meer tevreden) of een rode (niet tevreden) schijf op de thema’s te leggen.’</i></p> <p>De deelnemers zien dan in één oogopslag welke punten in het evaluatiegesprek aan bod moeten komen.</p>

Invloed van de omgeving op het gebruik (en niet- gebruik) van het hulpmiddel

<i>Aanwezig</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Persoon die het hulpmiddel gebruikt (leerling en zijn ouders, volwassene) • Dyslexiespecialist • Iemand uit de school- of werkomgeving (een leerkracht van school, de mentor, ...)
<i>Benodigheden</i>	geen
<i>Afname</i>	De interviewer stelt de volgende vragen: <ul style="list-style-type: none"> • 'Kun je je dyslexiehulpmiddel gebruiken in alle situaties van het dagelijks leven, waarin je dit graag zou willen?' Waarom wel/niet? • Heb jij zelf suggesties voor oplossingen?

De ervaren meerwaarde – IPPA-vervolginterview

<i>Aanwezig</i>		<ul style="list-style-type: none"> • Persoon die het hulpmiddel gebruikt (leerling en zijn ouders, volwassene) • Dyslexiespecialist • Iemand uit de school- of werkomgeving (leerkracht, mentor, ...)
<i>Benodigdheden</i>		Scoreformulier IPPA-interview (bijlage 1)
<i>Afname</i>	Nieuwe moeite-scores toekennen	<p>De interviewer neemt het ingevulde scoreformulier van het IPPA-basisinterview. De scores van het IPPA-basisinterview zijn niet zichtbaar voor de deelnemers. De interviewer noemt het eerste probleem en vraagt: <i>‘Kun jij aangeven hoeveel moeite het je op dit moment kost om deze activiteit in jouw dagelijks leven uit te voeren door één van de vijf antwoordmogelijkheden aan te wijzen’</i> (de interviewer laat de vijf multiple-choice-antwoorden in de laatste kolom zien).</p> <p>Nadat de eerste vraag beantwoord is, gebeurt hetzelfde met de andere (maximaal zeven) problemen uit het IPPA-basisinterview.</p>
<i>Score berekenen</i>	Totaalscore berekenen	<p>De totaalscore van het IPPA-vervolginterview wordt berekend door de ‘moeite-scores’ bij elkaar op te tellen, waarbij de ‘belangrijkheid-scores’ (uit het basis-interview in stap 1) als weegfactor worden gebruikt.</p> <p>Voor elk probleem wordt de nieuwe ‘moeite-score’ vermenigvuldigd met de reeds bekende ‘belangrijkheid-score’ van hetzelfde probleem. De resultaten worden bij elkaar opgeteld en gedeeld door het aantal problemen (zie bijlage 3). Zo ontstaat een score voor de totale, gemiddelde ‘probleem-last’, met een waarde tussen 1 en 25.</p>
	Verschilscore berekenen	<p>Het verschil tussen de IPPA-totaalscore van het basisinterview en de IPPA-totaalscore van het vervolginterview stelt de mate voor waarin de impact van problemen op het dagelijks leven is verminderd. Hoe groter dit verschil is, hoe groter het effect van het dyslexiehulpmiddel blijkt te zijn geweest.</p> <p>Er bestaan geen standaardreferentiewaarden voor deze verschilscore.</p>

Evaluatie verstrekking van het hulpmiddel (optioneel)

Om de verstrekking van het hulpmiddel te evalueren, kan de bestaande, gevalideerde vragenlijst de D-QUEST (Wessels et al., 2000) gebruikt worden.

<i>Aanwezig</i>		<ul style="list-style-type: none"> • Persoon die het hulpmiddel gebruikt (kind en zijn ouders, volwassene) • Professional • Iemand uit de school- of werkomgeving (een leerkracht van school, de mentor, ...)
<i>Benodigheden</i>		<ul style="list-style-type: none"> • Deel 2 van de D-QUEST (zie bijlage 5) • Deel 1 van de D-QUEST (zie bijlage 6)
<i>Afname</i>		De D-QUEST neem je af als interview. Je kan ook de vragenlijsten laten invullen.
	Verstrekking en dienstverlening hulpmiddel	Bij een interview zegt de interviewer: <i>'Het doel van deze vragenlijst is na te gaan hoe tevreden jij bent over de verstrekking en de bijbehorende dienstverlening. Wil je bij elk van de vragen aangeven hoe tevreden jij hierover bent met één van de antwoord-mogelijkheden. Indien je niet helemaal tevreden bent, wil jij dan vertellen waarom niet?'</i>
	Tevredenheid hulpmiddel	Bij een interview zegt de interviewer: <i>'Het doel van deze vragenlijst is na te gaan hoe tevreden jij bent over je dyslexiehulpmiddel. Wil je bij elk van de vragen aangeven hoe tevreden jij hierover bent met één van de antwoord-mogelijkheden. Indien je niet helemaal tevreden bent, wil jij dan vertellen waarom niet?'</i>

Bijlagen

Bijlage 1 – Scoreformulier IPPA-interview

Wat zijn de belangrijkste problemen die jij ervaart en waarvan je verwacht of hoopt dat ze verminderen door jouw dyslexiehulp middel?

Denk aan problemen die je de afgelopen maand hebt ervaren bij het uitvoeren van activiteiten in het dagelijks leven. Je kunt hierbij denken aan dingen die je helemaal niet (meer) kunt of aan dingen die je niet (meer) zo goed of zo vaak of zo makkelijk kunt als je zou willen. Jij mag maximaal 7 activiteiten aangeven die moeilijk zijn.

IPPA-interview			
BASIS			VERVOLG
Problematische activiteiten in het dagelijks leven waarvan je verwacht of hoopt dat ze verminderen door jouw dyslexiehulpmiddel	Hoe belangrijk is deze activiteit	Hoeveel moeite kost deze activiteit	Hoeveel moeite kost deze activiteit
		1=totaal niet belangrijk 2=niet zo belangrijk 3=een beetje belangrijk 4=vrij belangrijk 5=zeer belangrijk	1=totaal geen moeite 2=klein beetje moeite 3=redelijk wat moeite 4=veel moeite 5=te veel moeite om te doen
1			
2			
3			
4			
5			

6			
7			
Ervaren problemlast			

Bijlage 2: Checklist activiteiten IPPA- interview

Aangepast door Hagedoren, Dalemans, Horions & Roentgen, 2017

Lezen

Ondersteuning/compensatie van technische leesvaardigheden
Literatuur lezen
E-mails lezen
Leesplezier vergroten
Lezen van vakliteratuur
Onvoorbereid lezen (notulen, ad-hoc teksten, literatuur, instructies)

Schrijven

Ondersteuning/compensatie van technische spellingsvaardigheden
E-mails schrijven
Notities maken
Notuleren
Verslagen, rapporten en zakelijke teksten schrijven
Thesis schrijven (HBO en WO)

Vreemde talen

Woordenschat vergroten
Tekst verklaren
Woordenboek gebruiken
(Vak)literatuur lezen
Schrijven van Engelstalige teksten (samenvatting thesis)

Toetsen

Tijdsnood voorkomen
Eerlijke kans om op niveau te presteren
Schrijven van thesis (HBO/WO)

Studeren

Informatie zoeken
Grotere hoeveelheden leerstof verwerken
Werken met verschillende bronnen tegelijk (werkboek, tekstboek, aantekeningen)
Samenvattingen maken
Werkstukken maken
Volgen van nascholing en bijhouden vakkennis

Organiseren

Plannen

Structureren
Nieuwe taken aangaan
Dubbeltaken
Stagelopen (dubbeltaken en tijdsdruk spelen een rol)
Volgen van hoorcollege

Psychosociaal

Zelfstandigheid vergroten
Zelfvertrouwen vergroten
Faalangst tegen gaan
Leerachterstanden voorkomen
Prestatiedruk verminderen
Huiswerk/studiebelasting verminderen o Verminderen van frustratie
Persoonlijke ontwikkeling

Huishoudelijk werk zoals

Koken; recepten lezen
Boodschappenlijstje maken

Administratie

Lezen van informatiebrieven, bijsluiters en andere belangrijke informatie
Lezen van contracten
E-mails lezen en schrijven

Ontspanning zoals

Ondertiteling lezen film of tv
Lezen van boek/krant/tijdschrift of website

Sociale relaties zoals

Deelnemen aan social media
Mailen, whatsappen en sms-en
Wenskaart schrijven

Bijlage 3 – Score bepalen IPPA-interview

Score bepalen

Na het invullen van de scores voor de genoemde problematische activiteiten wordt een totaalscore voor het basis-interview berekend. Dit kan door de interviewer na afloop van het interview worden gedaan. De IPPA-totaalscore wordt berekend.

Score berekenen

Voor elk probleem vermenigvuldigt je de 'moeite-score' met de 'belangrijkheid-score'. De resultaten worden bij elkaar opgeteld en gedeeld door het aantal problemen. Zo ontstaat een score voor de totale, gemiddelde 'probleem-last', met een waarde tussen 1 en 25.

$$(\square \times \square) + (\square \times \square) + (\square \times \square) + (\square \times \square) + (\square \times \square) + (\square \times \square) + (\square \times \square) = \square / \square =$$

Moeitescore
per probleem

Belangrijkeitscor
e per probleem

Totaal
score

Aantal
probleme

Bijvoorbeeld: De persoon benoemt drie problemen en geeft daarbij volgende scores aan:

Probleem 1

zeer belangrijk = 5 en te veel moeite om te doen = 5

Probleem 2

een beetje belangrijk = 3 en veel moeite = 4

Probleem 3

vrij belangrijk = 4 en redelijk wat moeite = 3

Dan is de totaalscore van het IPPA Basis-interview:

$$(5 \times 5) + (3 \times 4) + (4 \times 3) = 49 / 3 = 16,33$$

Bijlage 4 - Formulier Algemene Evaluatie Dyslexiehulpmiddel

Proces
verstrekking

Hulpmiddel

Ervaren
meerwaarde
gebruik

Tevreden

Matig
tevreden

Niet
tevreden

Bijlage 5 - Tevredenheid over proces van verstrekking en bijbehorende dienstverlening (D-QUEST)

	Totaal niet tevreden	Niet tevreden	Min of meer tevreden	Tevreden	Zeerv tevreden
Hoe tevreden ben jij over het verstrekkingproces waarmee je jouw hulpmiddel hebt verkregen? (procedures, tijdsduur)					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de reparaties en onderhoud voor jouw hulpmiddel?					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de professionaliteit van de dienstverlening ? (kwaliteit van de informatie en vakkundigheid)					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de service en dienstverlening na aflevering ? (nazorg, blijvende ondersteuning, begeleiding)					
Reden ontevredenheid:					

Bijlage 6 - Tevredenheid over het dyslexiehulpmiddel (D-QUEST)

	Totaal niet tevreden	Niet tevreden	Min of meer tevreden	Tevreden	Zeerv tevreden
Hoe tevreden ben jij over de afmetingen van jouw hulpmiddel? (maat, hoogte, lengte, breedte)					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over het gewicht van jouw hulpmiddel?					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de bediening van jouw hulpmiddel?					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de instelmogelijkheden van jouw hulpmiddel wat de software (de applicatie / het programma) betreft?					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de beschikbaarheid van het leesmateriaal (schoolboeken, lesmateriaal, leesboeken)?					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de instelmogelijkheden van jouw hulpmiddel wat de hardware (het apparaat zelf, je laptop) betreft?					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de veiligheid (bijv. privacy) van jouw hulpmiddel?					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de duurzaamheid van jouw hulpmiddel? (bestendigheid, slijtvastheid, vermogen tot "meegroeien" met je mogelijkheden etc.)					
Reden ontevredenheid:					

Hoe tevreden ben jij over het gemak waarmee je jouw hulpmiddel kunt gebruiken?					
Reden ontevredenheid:					
Hoe tevreden ben jij over de effectiviteit van jouw hulpmiddel? (De mate waarin jouw hulpmiddel doet waarvoor het bedoeld is.)					
Reden ontevredenheid:					

Literatuurlijst

- Wessels R., Persson, J., Lorentsen, O., Andrich, R., Ferrario, M., Oortwijn, W., Vanbeekum, T., Brodin, H., & de Witte, L. (2002). IPPA: Individually Prioritized Problem Assessment. *Technology and disability*, 14(3), 141-145.
- Wessels, R., Knops, H., & de Witte, L. (2000). *D-QUEST. Meetinstrument voor de tevredenheid over een hulpmiddel verstrekking*. Hoensbroek: iRv.

